

Vereniging Oud Valkenburg

OUD VALKENBURG

NIEUWSBRIEF december 2019

**De Vereniging Oud-Valkenburg wenst u
Prettige feestdagen en een voorspoedig 2020**

Geachte lezer.

Als vereniging houden we ons meestal bezig met het verleden. Maar aan het begin van deze derde nieuwsbrief in 2019 blikken we even vooruit om daarna weer snel in het verleden te duiken. De eerste maanden van het nieuwe jaar staan in het teken van 75 jaar bevrijding.

Na 10 mei gaat de toren een aantal weken dicht in verband met de renovatie van de 1e, 2e, en 3e verdieping. Naast nieuwe vloerbedekking en het schilderen van de wanden wordt ook de inrichting gemoderniseerd. Dit moet allemaal klaar zijn op zaterdag 4 juli, want dan wordt voor de derde maal de ROMEINENDAG georganiseerd. Mooie plannen voor het nieuwe jaar 2020.

Waar haalden de soldaten in Praetorium Agrippinae hun voedsel vandaan?

- een interview met Mark Groenhuizen -

De weinige boerderijen in de omgeving van Praetorium Agrippina waren ontoereikend om alle soldaten in het Castellum van graan te voorzien. Om erachter te komen waar het voedsel voor de limesoldaten vandaan kwam, bedrijft Mark Groenhuizen archeologie op de computer. Moderne modellen voor verkeer en grondgebruik vormen het uitgangspunt om de opties in de Romeinse tijd te reconstrueren.

De traditionele benadering van archeologie is: opgravingen doen op plaatsen waar vondsten te verwachten zijn. Op basis daarvan trekken archeologen conclusies over het verleden. De laatste jaren ontstaat er steeds dankzij de inzet van computermodellen meer wisselwerking tussen eerder getrokken conclusies en de verwachtingen voor nieuwe vindplaatsen. Ook maken modellen op grond van eerdere conclusies nu afgeleide conclusies over economie en samenleving mogelijk.

Op gelijke hoogte

Hierbij spelen computermodellen van grondgebruik en transportpatronen een grote rol. De inzet van modellen is op zichzelf niet nieuw. Nederlandse gemeenten passen al sinds de jaren negentig verwachtingsmodellen op basis van een Geografisch Informatie Systeem (GIS) toe in hun archeologiebeleid. Die eerste modellen waren nog wel vrij eenvoudig. Ze gingen voornamelijk uit van de bodemsoorten waarop vroeger bewoning te verwachten was. Voor onze streken zijn dat de oeverwallen langs rivieren en droge gebieden dicht bij de kust.

Mark Groenhuizen

Onderzoeker Mark Groenhuizen van de Vrije Universiteit in Amsterdam past de modelmatige benadering toe op het Nederlandse deel van de Romeinse limes. “We werken nog altijd in een GIS, maar de inzet van modellen is niet meer alleen een instrument om uit te vinden waar je het best kunt graven. Traditioneel leidt het resultaat van opgravingen tot een archeologische hypothese. Voor ons staat de inzet van modellen niet in dienst van opgravingen, maar staat het daarmee op gelijke voet. We passen een modelmatige benadering toe om via een ruimtelijke analyse tot een archeologische hypothese te komen. Vervolgens kun je die hypothese toetsen door te graven. Die wisselwerking tussen modellen en opgravingen brengt ons verder.”

Formule

Het klinkt misschien nog wat abstract. Daarom een concreet voorbeeld. Opgravingen maken duidelijk hoeveel mensen er in een bepaalde tijd ongeveer in een nederzetting woonden en hoeveel van hen de beroepsbevolking uitmaakten. Andere factoren die in de 'formule' moeten worden opgenomen, zijn de bodemsoort en -toestand en de landbouwopbrengst per oppervlakte. Die landbouwopbrengst hangt af van de landbouwmethode, zoals de manier van bemesten en de inzet van een twee- of drieslagstelsel. Tot slot is ook het aantal boeren

op een bepaalde plek in een bepaalde periode van belang. Op basis van al die factoren kan worden uitgerekend hoeveel voedsel er in de directe omgeving kon worden verbouwd. “Er zijn nogal wat factoren die meespelen”, concludeert Groenhuijzen. “Daaronder zijn verschillende factoren waarvoor we aannames moeten doen. Daarom leidt de uitkomst altijd tot een schatting. Wat we kunnen vaststellen, is wat er wel en niet mogelijk is, met een onder- en een bovengrens. Je kunt de verschillende factoren ook benutten om te kijken of je aannames logisch zijn. Er zit bijvoorbeeld een logisch verband tussen het deel van de beroepsbevolking dat werkte in de landbouw en het beschikbare landbouwareaal. Dat moet met elkaar kloppen.”

Vrachtwagen of ossenkar

De benadering maakt duidelijk hoeveel voedsel er eventueel over een iets grotere afstand – meer dan één dag reizen – moest worden aangevoerd. Omdat ook de (water)wegen en de laadcapaciteit en snelheid van vrachtvoertuigen bekend is, maakt dit conclusies mogelijk over de maximale afstand waarover het voedsel nog op een economisch verantwoorde manier kon worden aangevoerd. En dat brengt de gebieden in beeld waar het voedsel waarschijnlijk vandaan kwam. Dat maakt ook duidelijk welke plaatsen in die 'voedsel exportgebieden' kansrijk zijn voor archeologische vondsten.

De gehanteerde benadering heet Least Cost Path (LCP) modeling. Groenhuijzen: “We gebruiken voor het voedseltransport de modellen die ambtenaren en ingenieurs voor het modelleren van moderne goederenstromen gebruiken. Voor het computermodel maakt het niet uit of je het over een vrachtwagen op een vierbaanssnelweg hebt of over een ossenkar op een Romeinse weg. Uiteindelijk wil je niet alleen een route van A naar B, maar een compleet netwerk van routes analyseren. Daarvoor hebben wij – dat wil zeggen Philip Verhagen, Jamie Joyce en ik – een eigen model geschreven met vernieuwende analysetechnieken. Daarmee bepalen we statistisch hoe het netwerk van landbouwarealen

Transport per ossenkar. (Schoolplaat Isings)

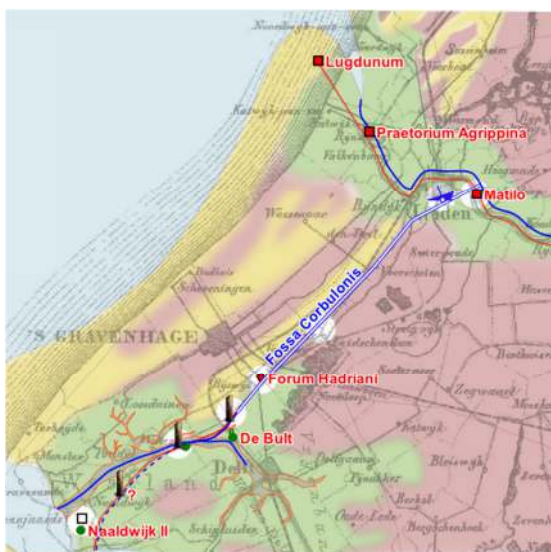
en het transportsysteem via markten en knooppunten naar de afnemers in de castella in de praktijk moet hebben gefunctioneerd.” Collega Maurice de Kleijn richt zich specifiek op de landbouwarealen. “Hij gebruikt daarvoor onze data over nederzettingen en transport mogelijkheden”, zegt Groenhuijzen, “en benut voor het in kaart brengen van onbekend landgebruik uit het verleden een model dat is afgeleid van de modellen die beleidsambtenaren gebruiken voor toekomstig landgebruik. Daarmee bepaalt hij waar veeteelt en akkerbouw geweest kan zijn en wat de totale productiecapaciteit moet zijn geweest. Die gegevens over productie sluiten mooi aan bij die van ons over de vraag naar voedsel en de transportmogelijkheden.”

Zuid-noord

Nu de benadering duidelijk is, komt de vraag aan de orde: welke conclusies kun je hieruit trekken over het gebied van de Cananefaten? Het gaat daarbij over westelijk deel van de Nederlandse limes, zuidelijk van de (Oude) Rijn vanaf ongeveer Woerden tot de kust. Groenhuijzen: “Ten eerste is er een nauwe relatie tussen lokale bevolking en het militaire personeel; het waren stamgenoten. De (relatief weinige) boeren in een strook van twintig kilometer zuidelijk van de Rijn produceerden voedsel voor de (relatief vele) lokale militairen. Beide groepen samen vormden een groot deel van het totale aantal consumenten. Het landbouwareaal was in die beperkte strook te klein om lokaal volledig in de voedselbehoefte te voorzien.”

Er moest dus voedsel worden aangevoerd. Dat voedsel kwam uit een strook met een breedte van ongeveer zestig kilometer zuidelijk van de Rijn. “De limesweg was niet zo belangrijk voor dit voedseltransport. Ook de Rijn was van ondergeschikt belang voor het regionale voedseltransport. Dat is over deze relatief korte afstanden niet zo geschikt. Het bovenregionale transport over water betrof vooral militaire logistiek, handel in niet-voedselproducten en import van 'exotische' voedingsmiddelen. Het ging bij het regionale voedseltransport vooral over transport van zuid naar noord.”

Het Kanaal van Corbulo. Het is niet ondenkbaar dat voedseltransport een reden is geweest om het kanaal aan te leggen.

Valkenburg

Wat betekent dit alles specifiek voor Valkenburg, oftewel Praetoria Agrippinae? Groenhuijzen: “Er woonden wel wat boeren in nederzettingen rond het castellum, maar veel minder dan rond de oostelijker gelegen forten. De oeverwallen waren hier smal, waardoor de mogelijkheden voor landbouw beperkt waren. De lokale productie was hier bij uitstek ontoereikend voor de voedselvoorziening. Er moest dus relatief veel voedsel worden aangevoerd.”

Mogelijke herkomst: het Kromme Rijn-gebied in het oosten en landbouwgebied in het zuiden. Groenhuijzen: “Het is niet ondenkbaar dat voedseltransport één van de redenen was om het

kanaal van Corbulo aan te leggen. Graan kon via een verzamelpunt aan de zuidpunt van het kanaal voorbij Forum Hadriani (Rijswijk) in bulk naar het fort gebracht.”

Leendert van der Ent

De Peutinger kaart als boekrol.

Ons museum heeft sinds kort de beschikking over een mooie kopie van de Romeinse Peutingerkaart. Zes meter tachtig lang met daarop het hele Romeinse rijk. Vanaf Engeland over heel Europa, Turkije en Egypte tot en met Saoedi Arabië!

Gerrit Schaap heeft het productietechnisch voor elkaar gekregen de kaart te fabriceren. Het geheel is hanteerbaar gemaakt door het op een boekrol te bevestigen. Die boekrol is gemaakt door de molenaar van Katwijk Binnen, Jack Bouma.

Alle kosten konden gefinancierd worden uit een door ons zeer gewaardeerde bijdrage uit het Katwijkse Meerburgfonds.

Onze nieuwe aanwinst krijgt een mooie plek in ons Torenmuseum, dat binnenkort opnieuw ingericht gaat worden.

Wilt u de kaart nu al zien? Op afspraak geef ik u graag uitleg over de vele bijzonderheden van deze unieke kaart. Zeker de moeite waard!

Herman Dijkhuizen

BIJZONDERE SINT NICOLAAS VALKENBURG- DEEL 2

Ik schrijf 8 augustus 1988. Jolanda en ik kwamen ondanks vele strubbelingen die ik u zal besparen, officieel in het bezit van een woonboot gelegen achter de benzinepomp Jongeneel. Voor die tijd woonde ik sinds lange tijd in Katwijk, mede door mijn werk op MVK Valkenburg. Ik diende van 1960 tot 1993 bij de Koninklijke Marine, waar ik nog steeds geen spijt van heb.

Het was altijd mijn grote wens om op en bij het water te wonen. Waarschijnlijk onbewust door mijn geboorte, en opgroeien in de Biesbosch.

Enmaal gesetteld op mijn locatie, was ik de koning te rijk. Mooie woonboot, tuin van twaalf bij twaalf op het zuiden, maar ook aan de andere kant een uitzicht over een groot grondgebied wat toen in het begin werd gebruikt voor het verbouwen van boerenkool. Ik heb af en toe wel een struikje verschalkt. Dit met medeweten van de eigenaar trouwens, die zat er niet mee. Een mooi verschijnsel was, wanneer het land was omgeploegd, er soms ik denk tweehonderd snippen verdwenen tussen de ploegen en zelfs met een verrekijker zeer moeilijk te spotten waren. Ik denk daar nog wel eens weemoedig aan terug. "Denk wel, tweehonderd snippen".

Ik hoopte vanaf het begin dat mijn uitzicht aan de waterkant eeuwig zou blijven, maar was er me van bewust dat dit een eutopie zou zijn. Een toenmalig Gemeentesecretaris, waar ik goed mee op kon schieten, zei: "Het is een zeer strategisch stukje grond Jan, maak je geen illusies". Dat maakte mij zeer waakzaam.

Op een morgen keek ik over het land en zag een paar honderd meter verder op, waar het land begrensd werd door kassen, bedrijvigheid. De

schrik sloeg me om het hart, zou de Secretaris nu al gelijk hebben? Ik besloot mijn nieuwsgierigheid te bevredigen en ging kijken. Ik moest omlopen en kwam tussen de kassen door op de plek waar het gaande was.

Er was een soort "Dragline" graafmachine aan het werk omringd door bezige mannen met ik dacht donkere kleding met witte letters op hun rug. Zij groeven op een plek halverwege de sloot en het land. Zij vertelden mij dat ze een Mustang aan het opgraven waren. Er waren al verschillende wrakstuk(jes) gevonden. In de omgeving nam ik enkele zware mitailleurs kaliber .50 waar. Er waren nog meer stukjes die mij niet zo boeiden, maar er was wel een ding dat erg mijn aandacht trok. Het was een rand waar de cockpit mee was gekoppeld aan de romp. Er waren diverse rondjes met hakenkruizen op geschilderd. De mannen zeiden dat het vertelde over de overwinningen van de kist op de toenmalige Duitse vijand.

Negen (haken) kruisjes gescoord.

Dit had ik zelf ook al bedacht. Er lagen vele patroonbanden met de .50 projectielen. Ook lagen er enkele losse patronen. In een onbewaakt ogenblik heb ik toen een vijftal van die dingen opgeraapt en in mijn zakken gedaan. Er was hard gewerkt, morgen was er weer een dag. De volgende dag was ik er ook weer. Ik bemerkte enige onrust bij de graaf mannen over de verblijfplaats van de cockpit rand maar dat kwam goed. De operatie "Merlin" was begonnen. De vuurstuwingsmachine van de Mustang, de Packard, zat nog steeds in de grond. De graafmachine waarmee werd geopereerd was een eenvoudige dragline. Die had gegraven tot maximale diepte.

Er bleef een kuil van een paar meter diep over waar de motor, afgedekt door zwarte olie, nog aanwezig was. Men maakte een soort stalen lus tussen de motor en de dragline. Toen werd gepoogd om de motor uit de grond te takelen,

viel de dragline iets voorover. Op tijd gestopt, anders had deze er naast gelegen.

Later in de tijd werd aangevangen met de bebouwing van het Duyfrak. Ik vervoegde mij bij de uitvoerder van de maatschappij en wees hem op de aanwezigheid van een motor met olie onder een van zijn te bouwen huizen. Geen probleem. Op Valkenburg komen er meer zei hij.

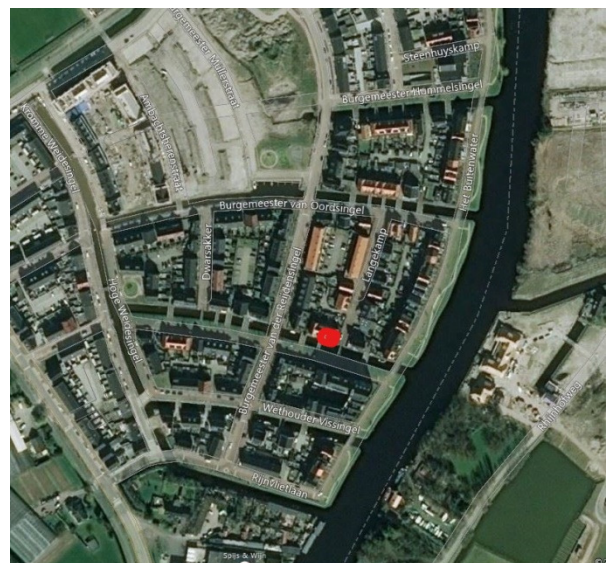
Ik las ook nog dat de toenmalige burgemeester, wel of niet aangestuurd door de pers, mede verklaarde dat de opgraving van CRASH illegaal was geweest. Er werd gesuggereerd dat de gevonden .50 mitrailleurs met een poetsdoek en een beetje olie weer ingezet zouden kunnen worden. De wapens die boven waren gekomen waren zo ernstig vervormd, dat je er mee om een hoek kon schieten. Misschien een gat in de markt.

Ik had de geleende .50 patronen opgepoetst in mijn vensterbank staan. Tot een collega op het Vliegkamp mij vertelde dat het kruit in zo'n patroon onstabiel kan worden. Ik heb ze toen laten verdwijnen.

Er was een meneer van de Gemeente Katwijk die enige tijd daarna bij mij was voor een heel andere zaak. Ik vertelde hem over de .50 die ik had verzameld. Hij zei: "O was u dat. U doet meer dingen die eigenlijk niet mogen meneer Vroege". Ik zou niet weten ....

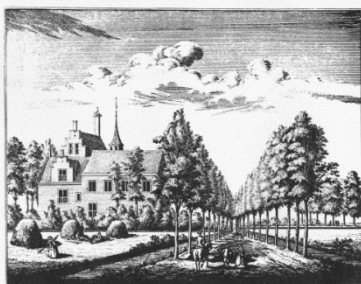
Jan Vroege
Marine luchtvaart dienst.

PS

Duyfrak; locatie neergestorte Mustang

TORENVLIETSLAAN voltooid verleden tijd.

Armzalige omgang met rijke vondsten uit Romeinse en Merovingische tijd

Niet altijd is er voldoende tijd en gelegenheid om belangrijke historische vondsten zorgvuldig op te graven, te documenteren en de betekenis ervan te duiden. In Valkenburg ging het in veel gevallen niet goed, weet ooggetuige Dirc Placius, die destijds bij de gemeente werkte. De Hercules van Valkenburg dook wonder boven wonder weer op na lange tijd te zijn verdwenen, maar andere zaken zijn verwoest of nog altijd vermist. Dirc Placius aan het woord over zijn wederwaardigheden.

't Jogt 1964:

Expositievondsten spoorloos

Dirc Placius: "Tijdens de aanleg van een diepriet ontdekte ik enkele Romeinse grachten. Hij waarschuwt de burgemeester en professor Glasbergen. Die laatste start een onderzoek, omdat hij een badhuis verwacht. Die verwachting komt niet uit [althans niet op deze plek in 't Jogt]. Deze opgraving is voorzover bekend verder niet geëvalueerd of gepubliceerd.

Ik richtte op de zolder van het gemeentehuis een kleine expositie in met de vondsten die de opgravingsessie heeft opgeleverd. Het gaat onder andere om scherven, leren voorwerpen en hondenschedels. Die laatste zijn een hobby van professor Van Giffen.

Nadat de burgemeester uit Valkenburg vertrokken was, waren ook de objecten van de expositie er niet meer. Iemand wist te vertellen dat ze in een bestelbusje waren geladen."

Garage Poot, nu Hoogvliet, 1964:

Hercules opgegraven

Dirc Placius: "Een autodealer, Poot, laat aan de Hoofdstraat in Valkenburg een nieuwe garage bouwen. Dit is het gebouw waarin inmiddels de supermarkt Hoogvliet is gevestigd. Deze plek lag in Veldzicht, aan de rand van waar in de Romeinse tijd een grafveld lag.

De fundamenten voor het gebouw worden nog met de hand en een spa gegraven. Dat

was de taak van mijn vader. Bij de werkzaamheden stoot hij, zo heeft hij mij verteld, op de romp van een natuurstenen beeldje van Hercules.

romp van Hercules

De beschadiging die is ontstaan door de spade is trouwens nog altijd zichtbaar op het beeld. Mogelijk gaat het om een beeld dat op het graf van een soldaat heeft gestaan. Er zat ook een Romeinse bronzen muntje (een as?) bij het beeld.

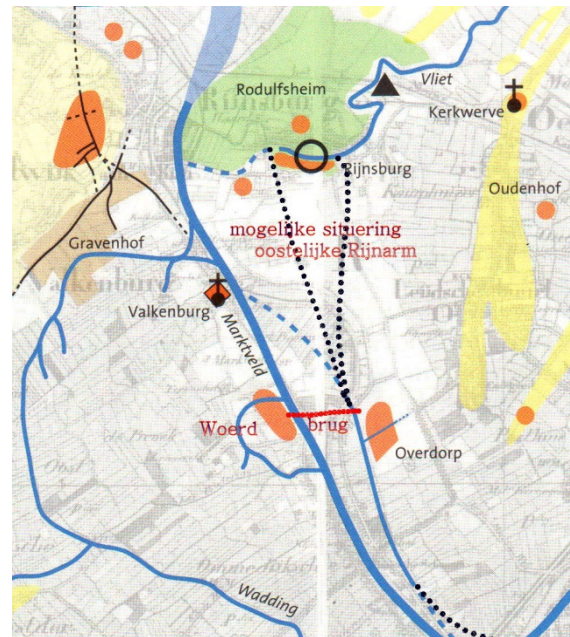
De burgemeester vraagt aan mij om het beeld op te halen bij de dealer, aan wie mijn vader het heeft afgegeven. Samen met de burgemeester ben ik vervolgens naar Amsterdam gegaan om het beeld aan professor Glasbergen te laten zien. Die zette het op zijn raamloze kamertje. Daarna is er niets meer van het beeld vernomen, tot het in

ongeveer 2018 in het RMO tevoorschijn kwam. Het is 54 jaar ondergedoken geweest! Autodealer Poot vertelde een heel andere versie over de vondst dan mijn vader. Hij bracht een broodje-aap-verhaal de wereld in. Samen met zijn buurman, de plaatselijke bollenboer, had hij er geen behoefte aan om archeologen op zijn land te krijgen. Daarom is hij gaan vertellen dat hij het had opgevisst bij het peuren in de wetering – en zo is het destijds bekend geworden.

Merovingische Rijnbrug, De Woerd 1968: Voorganger Van der Reijden-brug verwoest

Dirc Placius: “De Gasunie was in 1968 bezig een gasleiding te leggen in De Woerd. Het bedrijf ploegde daarbij dwars door constructie, waar van we achteraf kunnen vaststellen dat het een zeer belangrijk monument moet zijn geweest. Archeologen hadden blijkbaar geen inbreng; de Gasunie was machtiger. Alles werd uit de grond getrokken en snel afgevoerd in vrachtwagens. Waarheen? Bestemming onbekend. Het was de gebruikelijke verwoesting van onze geschiedenis.

Want wat bleek? Het moet hier zijn gegaan om een Merovingische (5e-8e eeuw) brug over de Rijn. De constructie bestond uit hoekige, aangeplante palen, waarvan nog zo'n twee meter over was. Mogelijk waren ze oorspronkelijk afkomstig van Romeinse gebouwen, die gemiddeld zes meter breed waren. Het was in die tijd gebruikelijk om Romeinse bouwmaterialen opnieuw te benutten. De Rijnbedding was tijdens de werkzaamheden mooi te zien. Deze glooide eerst omlaag en twintig tot dertig meter verder weer omhoog, haaks op de oever.

Merovingische brug (5e – 8e eeuw)

Er bevonden zich dikke lagen vulling onder de brug. Daaronder waren veel botten en ook was er Merovingisch aardewerk zichtbaar. De archeologen professor Van Giffen en professor Glasbergen waren aanwezig, maar konden niet anders doen dan er beteuterd naar kijken, want ze konden niets uitrichten. Aan de andere oever lag zogeheten Pingsdorf-aardewerk op een langgerekt voormalig eiland in de Rijn. Dat eiland was naar het noorden toe weer verbonden met Overdorp in Oegstgeest. Daar lag dus een tweede brug over de parallelle noordelijke Rijnarm. Eén en ander wijst erop dat het een belangrijk centrum moet zijn geweest. Het gaat hier om de oudst bekende dubbele brug over de Rijn in Nederland!

Adjutor de Cananefaat, 1968: Oudst bekende Hollander

Dirc Placius: “Tussen de Woerd-spruitjes vond ik een Romeinse bodemscherf met de inscriptie:
ADIUTORIS (van Adjutor).

In Tipasa, Algerije, staat in het plaatselijke archeologische museum een grafsteen van een lansier uit onze streken.

Het grafschrift bestaat zoals gebruikelijk uit een reeks afkortingen die elke Romein onmiddellijk kon duiden: "D.M. ADIUTORIS EQ AL. PRI.CANINAFATUM VI.XXXI MIL AN XXIII PRO.IB.IPSI BENE ME CABANUS.HE. P O" Dit betekent: "Aan de geest van Adjutor, ruiter van de eerste afdeling hulptroepen van de ruitery van de Cananefaten. Hij leefde 41 jaar, was 23 jaar in dienst. Voor zichzelf heeft hij [deze steen] laten verzorgen. Zijn erfgenaam Cabanus heeft die geplaatst." Het sterfjaar van deze Adjutor was 147 na Chr. De bodem van de kom die ik zelf had gevonden, komt qua vorm en kwaliteit overeen met wat je met een exemplaar uit de tweede eeuw zou verwachten. Hetzelfde geldt voor het lettertype. De kans dat er twee Adjutors uit dit gebied in het leger zaten is te verwaarlozen. Daarvoor was de omvang van de bevolking te klein. We kunnen dus rustig concluderen dat

het hier gaat om de vroegst bekende 'Hollander'."

Woerd-stèle, 8 of 9 juni 1972:

Topvondst in de kofferbak, nooit meer gezien

Dirc Placius: "Middenop De Woerd ontdekte ik in 1972 tijdens een opgraving de afgebroken hoek van een natuurstenen stèle. Deze was de opgavers ontgaan. De stèle zelf lag net buiten het opgravingsgebied, maar werd de volgende dag toch gevonden op basis van mijn aanwijzingen. Zo te zien was de stèle compleet. Eén van de opgravers noemde het iets dat klonk als 'epitheel'. De opzichter van de opgraver was er erg blij mee. Er stond een Latijnse tekst op, zo werd me verteld. Ikzelf kon alleen de achterkant zien, toen hij al in de kofferbak van een auto lag. Daar zijn getuigen van: Sarfatij, Bloemers, Brunsting, Katwijkse werkelozen en vrijwilliger D van der Kaaij. Deze laatste is degene die de bekende scheenplaat met slangen vond (die ligt in het Torenmuseum). De stèle is na het inladen in de kofferbak van de auto nooit meer gezien. Zo verdwijnt steeds wat belangrijk is."

Dirc Placius

Ps. Een stèle is een tablet of pilaar van hout of van steen, met daarin een in reliëf gebeeldhouwde voorstelling en/of tekst.

Schenkingen aan de vereniging.

De afgelopen periode mocht de vereniging weer verschillende voorwerpen in ontvangst nemen.

- een Leger plunjezak uit 1947 met uniform en kisten van mevr. P v.d. Marel
- landbouwwerktuigen van de kwekerij van Dijk aan het Boonrak (via dhr. Joh .v.d. Does)
- distributiebonnen uit de 1e wereldoorlog van dhr. A. Kruijt.
- twee distributiestamkaarten uit de 2e WO Van dhr. E. Gravekamp.

Gevallenen tijdens de meidagen van 1940 krijgen een gezicht.

Op de avond van 4 mei komen Valkenburgers en familieleden van in de meidagen van 1940 omgekomen Nederlandse soldaten samen op onze Erebegraafplaats. Ze willen laten zien dat we de deze gesneuvelde soldaten blijvend willen gedenken. De grafstenen tonen hun namen en de rang die ze in het leger hadden. Niet het persoonlijke verhaal. Niet het verdriet van hen die achterbleven. Dat wilden we een plek geven door te vertellen wat er gebeurd is.

Wie was de soldaat wiens naam gebeiteld staat op juist deze grafsteen? Wat is er gebeurd op in de meidagen toen juist hij moest vechten voor zijn vaderland?

Samen met intens betrokken familieleden hebben we dat inhoud gegeven. Op de plek waar juist deze soldaat begraven ligt.

Op het graf van Jochum Fennema hebben we samen, familie en Vereniging Oud Valkenburg, in samenwerking met de Oorlogsgravenstichting, dit jaar een infobordje geplaatst.

‘Opdat wij niet vergeten.’

JOCHUM FENNEMA

Jochum Fennema werd op 8 februari 1912 geboren in Friesland, in het dorp Driesum, gemeente Dantumadeel. Een jaar later overleed zijn moeder. Hij groeide op bij een oom en tante en trouwde in mei 1936 met Antje Miedema. Jochum werd toen veehouder op een eigen boerderij. Kort voor het begin van de oorlog nam hij voor de laatste keer afscheid van zijn vrouw Antje, van zijn dochtertje Akkelina van 3 en van zijn zoontje Sjoerd van 1 jaar oud. Antje Miedema moest als alleenstaande moeder proberen de oorlog door te komen. Ze sprak later weinig over deze moeilijke tijd. Ze probeerde altijd maar flink te zijn en haar verdriet zelf te verwerken.

Jochum Fennema was dienstplichtig korporaal bij het 9de Regiment Infanterie. Tijdens de mobilisatie was hij gelegerd in Haarlem. Zijn regiment kreeg in mei 1940 de opdracht mee te werken aan de herovering van het dorp Valkenburg. Daar hadden de Duitsers zich verschanst toen ze van Vliegveld Valkenburg verdreven werden. Drie pogingen van het Nederlandse leger om het dorp te bevrijden mislukten. Jochum sneuvelde op 12 mei tijdens een heftige vierde aanval. Zijn vrouw hoorde pas weken later dat ze vergeefs op hem had gewacht. Jochums dochter en zoon hebben hun vader nooit gekend. Een groot gemis. Op 23 oktober 1961 vond Jochum Fennema zijn laatste rustplaats op de plek waar hij nu begraven ligt.

WWW.OORLOGSGRAVENSTICHTING.NL

Inmiddels zijn er acht bordjes geplaatst op de begraafplaats.

Herman Dijkhuizen

Wat ligt er allemaal op het vliegveld. Wat gaat de bodem prijsgeven.

Op de foto's een bijzondere bruinrode kom met mooie figuren en een stuk van een muurwand met resten van beschildering. In Italië zijn dergelijke vondsten niet spectaculair, maar voor het gebied rond ons Castellum Praetorium Agrippinae zijn ze toch echt de moeite waard!

Het is de bedoeling dat er in 2020 In ons eigen Dorpshuis een overzichtstentoonstelling georganiseerd wordt. Daar hebben we als Valkenburgse gemeenschap recht op.

Die tentoonstelling zou mooi gecombineerd kunnen worden met de komende Romeinendag op zaterdag 4 juli. Zet die zaterdag maar vast in je agenda, want er is dan heel veel te beleven.

Vereniging Oud Valkenburg prominent aanwezig op vrijwilligersavond.

Dinsdagavond 10 december was het feest in Tripodia. De vrijwilligers van de gemeente Katwijk werden in het zonnetje gezet en de vrijwilliger van het jaar 2019 zou worden benoemd. In de categorie 65 jaar en ouder werden twee bestuursleden van de vereniging genomineerd; Gerrit Russchenberg, penningmeester van de vereniging en bestuurslid Henk Imthorn. Uiteraard was het voor beiden niet de enige reden dat zij in de belangstelling stonden. Bijzonder was wel dat de twee bestuursleden van Historisch Valkenburg elkaars concurrent waren.

Burgemeester Visser kwam met het verlossende antwoord en maakte bekend dat de maaltijdverstrekker Gerrit Russchenberg vrijwilliger van het jaar 2019 is geworden. Een keuze waar we als vereniging trots op zijn. Gerrit, van harte gefeliciteerd.

Laatste nieuws: De vereniging heeft een mooie gunfactor.

De Meerlanden, verwerker van afval voor een aantal gemeenten, zoals ook Katwijk, reikt ieder jaar geld bedragen uit aan instellingen. Dit jaar viel ook onze vereniging in de prijzen. Het bedrag is bestemd voor de Romeinendag.

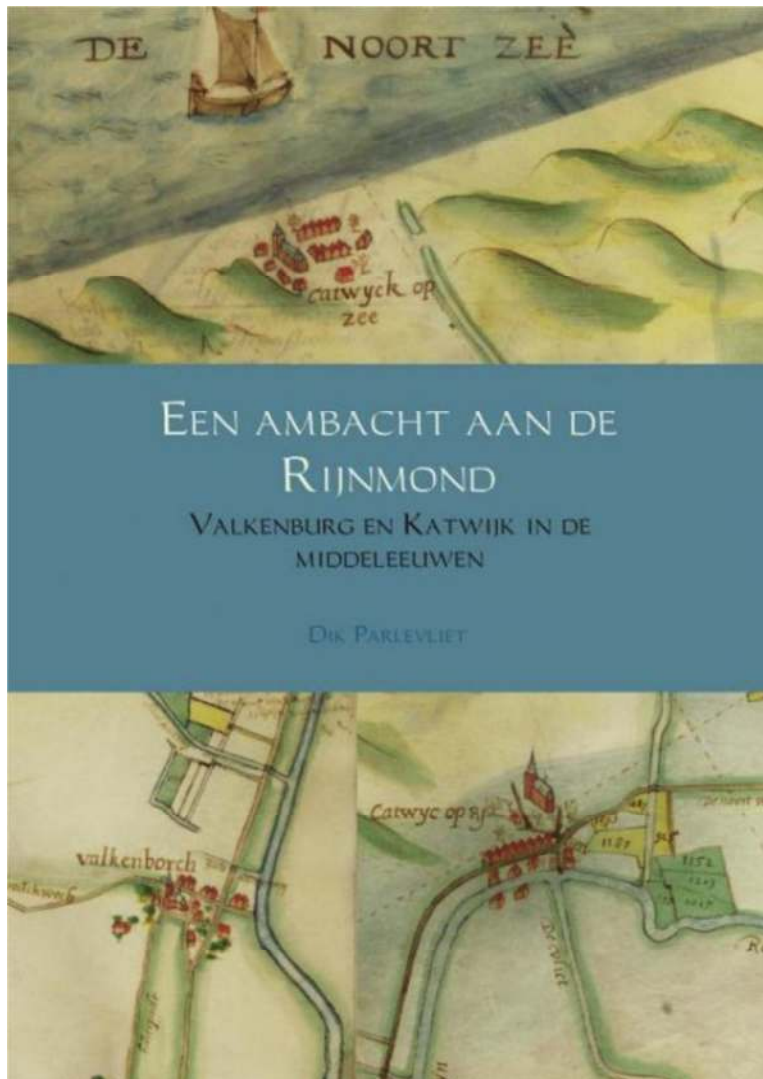

Een ambacht aan de Rijnmond

Valkenburg en Katwijk in de middeleeuwen Auteur: Dik Parlevliet

<https://www.bol.com/nl/p/een-ambacht-aan-de-rijnmond/9200000125167121/?>

Samenvatting In 'Een ambacht aan de Rijnmond' presenteert Dik Parlevliet de synthese van bijna dertig jaar historisch en geografisch onderzoek naar het ambacht Valkenburg, zoals Katwijk en Valkenburg in de middeleeuwen samen genoemd werden. Aan de hand van zijn reeds in delen verschenen 'Historische Atlas van Katwijk en Valkenburg', de bestaande vakliteratuur, herziene gegevens betreffende de hof Valkenburg en ten slotte nieuwe archeologische en geologische gegevens, trekt Parlevliet nieuwe conclusies over Katwijk en Valkenburg in de middeleeuwen. Het boek is geschreven voor een breed publiek: Katwijkers die meer willen weten over de vroege geschiedenis van hun woonplaats, voor lokale historici die het onderzoek willen voortzetten en Hollandse historici met interesse in vroegmiddeleeuwse onderwerpen aan de Rijnmond, waarbij een zekere voorkennis verwacht wordt. De historische atlanten en kaarten die ten grondslag aan dit boek liggen, zijn vrij te downloaden van www.historievankatwijk.nl/atlas.